tasakaalust välja. Kaob mõte tõmbuda tagasi poliitilisest elust ja „vabsid“ otsustavad ise erakonnana rühkida võimu poole.

1. Olukord enne 12. märtsi.

Oktoobrikuu rahvahääletus üllatas „vabse“ endid vist kõige rohkem. Poliitiliste partisanidena ei olnud nad sugugi ette valmistatud valitsusvõimu ülevõtmisele, neil puudus selleks tehniliselt küps määrosa inimesi ja valitsemisprogrammile ei olnud nad mõelnud sugugi. Teisest küljest oli aga kahju lasta minna kaotsi soodsat ja võib-olla ainulaadset konjunktuuri. Mida siis teha?

Ajajärk oli selline, et õhk kubises igasugustest uutest doktriinidest, uued, erutavad mõtted vilksatasid alatasa ajakirjanduses ja poliitilises kirjanduses. Otse tahtmata tuli hakata otsima analoogilisi nähteid välismaal ja teha neist järeldusi meie olude kohta. See oli nii loomulik ja lihtne. Seal oli Itaalia frondisõdur Mussolini, kes haaranud võimu Roomas, seal Saksa frondisõdur Hitler, kes just äsja vallutanud võimu Berliinis. Nende teod ja mõtted olid justkui loodud programmi andmiseks „vabside“ liikumisele sellest hetkest peale, mil nad olid otsustanud minna valitsema. Raskusena tundus, et Mussolini ega Hitler ei sobinud oma fašistliku doktriini ja valitsemisprogrammiga selle demokraatliku sihi raamidesse, mille „vabsid“ olid algul seadnud oma lipukirjaks, kuid asi võis lasta end ümber seletada tarviliku osavusega. Vähemalt oli see kõik uudne ja värske, mida sai laenata Mussolinilt ja Hitlerilt, erinev meie demokraatsete erakondade programmidest. Ja viimastega sarnanemi-

Eesti kroonika 1934, lk. 20